

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Finansministeren (Kampmann): Jeg skal hermed for det høje folketing fremsætte forslag til lov om forlængelse af skattefritagelsen i henhold til lov nr. 117 af 9. april 1933 om lempelse i beskattningen til staten af nyopførte bygninger.

Ved loven af 9. april 1933 blev bygninger, hvis opførelse påbegyndtes efter lovens ikrafttræden og senest inden den 1. januar 1934, fritaget for ejendomsskyld til staten i tiden indtil den 1. januar 1943, med mindre bygningen opførtes til erstatning for en bygning, der ved ildsvåde eller på anden måde havde lidt skade, der var dækket gennem forsikring.

Denne fritagelse, der omfatter samtlige bygninger opført i tidsrummet 9. april—31. december 1933, er ved udløbet af lovens gyldighedsperiode hvert år blevet forlænget, senest ved lov nr. 35 af 4. februar 1947 indtil 1. januar 1954.

Fritagelsen, der i sin tid kun omfattede statsejendomsskylden, omfatter efter indførelsen i 1937 af den fælleskommunale ejendomsskyld også denne, oprindeligt dog kun i henhold til praksis, senere lovfæstet ved lov nr. 268 af 28. maj 1943.

Forsåvidt angår den kommunale ejendomsskyld, har der i en årrække været tillagt kommunerne hjemmel til at fritage beboelsesejendomme.

Denne hjemmel er på samme måde som loven af 9. april 1933 forlænget, senest ved lov nr. 235 af 30. april 1946 for tiden indtil den 1. april 1954.

I det af boligministeren overfor det høje ting fremsatte forslag til lov om forlængelse af byggestøttelovgivningen er der nu stillet forslag om, at hjemmelen yderligere forlænges for 1 år indtil 1. april 1955.

Idet jeg skal fremhæve, at der ved loven af 9. april 1933 med senere love er tillagt ejerne af de omhandlede ejendomme en ret til skattefritagelse, medens den kommunale skattefritagelse er afhængig af den pågældende kommunalbestyrelses indstilling til sagen, må jeg dog finde det naturligt at følge den hidtil anvendte fremgangsmåde, således at loven forlænges for eet år under forudsætning af, at det af boligministeren fremsatte forslag til forlængelse af lempel-

sen med hensyn til kommunal ejendomsskyld gennemføres.

Under denne forudsætning tillader jeg mig at anbefale nærværende lovforslag til det høje tings velvillige og hurtige behandling.

Landbrugsministeren (Smørum): Jeg skal tillade mig for det høje ting at fremsætte forslag til lov om tillæg til statshusmandsloven.

Ved statshusmandslovens § 8 er der tillagt staten forkøbsret til alle landejendomme med grundbeløb 56 000 kr. eller derover, og der er herudover adgang til under visse nærmere fastsatte betingelser at tinglyse forkøbsret for staten til ejendomme med lavere grundbeløb end 56 000 kr., når der uden betydelig ulempe kan fraskilles jord til supplering af indeklemte brug.

Efter de foreliggende indberetninger har tremandsudvalgene inden den i loven fastsatte frists udløb den 1. oktober 1953 modtaget henvendelser fra ialt godt 9 300 husmænd om tillægsjord, og hertil kommer et mindre antal henvendelser, som husmandsbrugskommissionerne har modtaget direkte fra husmændene.

Dette tal er langt lavere end det, man regnede med, da statshusmandsloven blev gennemført i 1948, og det synes ganske klart, at antallet af henvendelser ikke giver udtryk for det virkelige behov for supplering med tillægsjord.

Vi har her i landet ca. 39 000 landbrug med mindre jordtilliggende end 5 ha. Selvom der til enhver tid vil være brug for en del småejendomme af disse brugsstørrelser, dels til særlige driftsformer, dels til ældre landmænd, der ikke ønsker at lægge helt op, så er der dog god grund til at regne med, at størstedelen af disse 39 000 småbrug har et virkeligt og påtrængende behov for at suppleres op til en størrelse, som er passende for et familiebrug, og som muliggør en fuldt rationel landbrugsmæssig udnyttelse.

Et tilsvarende tillægsjordbehov foreligger også for et stort antal brug, der har over 5 ha, men ikke ligger på den bedste jord.

Der kan være mange grunde til, at husmænd, der har behov for tillægsjord, ikke har rettet henvendelse til tremandsudvalgene eller husmandsbrugskommissionerne inden fristens udløb. Blandt disse grunde er

[Landbrugsministeren.]

der navnlig anledning til at fremhæve de begrænsninger, der gælder for statens forkøbsret, og som i mange tilfælde er medvirkende til, at en husmand finder det håbløst at vente tillægsjord fremskaffet ad denne vej.

Efter regeringens opfattelse vil en tilfredsstillende løsning af tillægsjordspørgsmålet kun være mulig, forsåvidt der skabes hjemmel for ekspropriation af de fornødne arealer, således som det gang på gang gennem de sidste ca. 30 år har været foreslået fra socialdemokratisk side. Det har ikke hidtil vist sig muligt at få den nødvendige tilslutning til gennemførelse af sådanne ekspropriationsforslag, og da jeg må gå ud fra, at det radikale venstre heller ikke nu vil gå ind for ekspropriation, har jeg indtil videre afstået fra at stille forslag herom.

Under disse omstændigheder må jeg anse det for påkrævet, at statshusmandslovens regler om forkøbsretten udbygges således, at det bliver muligt i videre omfang end hidtil at fremskaffe den fornødne jord.

De væsentligste begrænsninger af forkøbsrettens anvendelsesområde er dels, at forkøbsretten kun gælder for landejendomme, men ikke overfor frie landbrugsarealer, der ikke er vurderet til ejendomsskyld sammen med en landbrugsnoteret ejendom, dels at overdragelse til erhverve indenfor en ret vid kreds af den hidtidige ejers slægtninge og andre pårørende er undtaget fra forkøbsretten.

Ved de foreslåede ændringer af statshusmandslovens § 8 skabes der mulighed for at lægge forkøbsret på de frie landbrugsarealer, der hidtil har ligget udenfor forkøbsrettens rækkevidde, fordi de ikke har driftsmæssig tilknytning til en landbrugs-ejendom, som tilhører ejeren, og derfor ikke er vurderet sammen med landbrugsnoteret jord.

Det er en væsentlig mangel ved de hidtil gældende regler, der herved foreslås rettet, idet det vist må erkendes som rimeligst og fordelagtigst for alle parter, at udstykningsjord og tillægsjord fremskaffes fra sådanne frie arealer, når disse kan erhverves og er lige så egnede til formålet som de egentlige landejendomme i nabolaget.

Endvidere foreslås den hidtidige undtagelse af familieerhvervelser begrænset

således, at kun overdragelse til ægtefælle, livsarving, herunder adoptivbarn, og en livsarvings ægtefælle skal være fuldtud undtaget fra forkøbsretten.

Hvis erhververen står udenfor denne nærmeste familiekeres, men hører under den vide kreds af pårørende, som i dag er undtaget, og som bl. a. omfatter så fjerne pårørende som ejerens søskendes svigerbørn eller adoptivbørn eller hans ægtefælles søskendebørn, foreslås det, at forkøbsretten fremtidig skal kunne bringes i anvendelse, hvor der er brug for at skille tillægsjord fra ejendommen. Forslaget tager kun sigte på at fremskaffe den nødvendige tillægsjord i disse tilfælde, og når tillægsjorden er fraskilt, har den pågældende slægtning eller pårørende ret til at kræve sig restejendommen overdraget for den samme pris, som staten har givet for den, med fradrag af fuldt vederlag for den fraskilte tillægsjord. Har den tidligere ejer tiltænkt erhververen en økonomisk begunstigelse ved overdragelsen, sker der altså ingen forrykkelse heri ved, at staten træder ind og fraskiller den fornødne tillægsjord.

Disse retningslinier er de samme, som administrationen hidtil har hævdet med hensyn til erhvervelser udenfor den undtagne familiekeres ved arveudlæg mod delvis vederlag og ved salg i levende live til en lavere favorpris, og som også foreslås lovfæstet med henblik på disse delvise arveerhvervelser samt køb til favorpris udenfor den hidtil undtagne familiekeres.

Jeg vil gerne her gøre en bemærkning om forholdet mellem de foreslåede nye bestemmelser om familieerhvervelse og de bestemmelser, som i 1949 blev gennemført som § 11 i loven om landbrugsejendomme, og som angår erhvervelse af flere landbrugsejendomme ved familieoverdragelse eller arv. Den familiekeres, som denne bestemmelse giver en særstilling, er den samme, som hidtil i statshusmandsloven har været helt undtaget fra forkøbsretten, og ejere af større ejendomme har i en del tilfælde benyttet sig af den adgang, som loven gav dem til inden 1. oktober 1953 at melde sig med tilbud om jordafståelse for derved at frigøre større ejendomme fra landbrugslovens særlige begrænsninger ved overdragelser af samlede ejendomsbesiddelser indenfor slægten.

Man kan nu spørge, om denne jordafstå-

[Landbrugsministeren.]

else og sikring overfor indgreb i henhold til landbrugsloven vil tabe noget af sin værdi for ejeren, når der, som foreslået, ved en del af de hidtil undtagne pårørendes overtagelse af ejendommene bliver adgang for staten til at benytte forkøbsretten til fraskillelse af tillægsjord.

Et sådant spørgsmål må jeg besvare benægtende. Det er netop i landbrugslovens § 11 udtrykkeligt foreskrevet, at der til en ejendoms frigørelse for de særlige begrænsninger *fortrinsvis* skal afstås jord *til anvendelse som tillægsjord*. I samme grad, som denne forskrift er fulgt og ejeren derved har tilfredsstillet tillægsjordbehovet omkring sine jordbesiddelser, vil dette have reduceret udsigten til, at forkøbsretten kan bringes i anvendelse efter lovforslagets bestemmelser.

Der vil derfor ved lovforslagets gennemførelse tilvejebringes god harmoni mellem bestemmelserne i de to love.

For pålægning af forkøbsret efter statshusmandslovens § 8, stk. 2, til en ejendom med lavere grundbeløb end 56 000 kr., hvorfra der kan udstykkes tillægsjord til indeklemte brug, er der i den gældende lov fastsat den begrænsning, at forkøbsretten kun kan tinglyses på ejendommen, hvis der inden 1. oktober 1953 er rettet henvendelse til tremandsudvalget eller husmandsbrugskommissionen fra en husmand, der har behov for tillægsjord fra ejendommen.

Denne begrænsning foreslås slettet, og i forbindelse hermed foreslås det, at tremandsudvalgene kan ophæves ved bekendtgørelse, når disse udvalgs arbejde må anses for afsluttet.

Med hensyn til jordrentebrug, der delvis anvendes til anden og mere udbyttegivende udnyttelse end landbrugsdrift — f. eks. udvinding og salg af grus eller mergel eller udlejning af sommerhusgrunde — har det hidtil været statens jordlovsudvalgs og landbrugsministeriets praksis med støtte i forskellige bestemmelser i loven at gøre den pågældende udnyttelse betinget af, at ejeren indbetaler en særlig afgift til jordfonden som en andel i udbyttet.

Da det må anses for ønskeligt, at der i loven optages regler, der direkte regulerer dette forhold, foreslås en bestemmelse herom føjet til statshusmandslovens § 23. Ved

denne bestemmelse foreslås jordfondens part i merudbyttet fastlagt således, at den normalt udgør halvdelen af merudbyttet, dog således at der er adgang til at få afgiften nedsat eller eventuelt ophævet, hvis forholdene ændres væsentligt, f. eks. hvis grundværdien — og dermed den årlige jordrente — forhøjes væsentligt som følge af arealets særlige udnyttelse.

Efter den gældende lov har de unge landmænd, der får lån til oprettelse af nye statshusmandsbrug, adgang til een gang for alle at vælge, om statsmidlerne i ejendommen skal forrentes med fast rente eller skal forrentes efter den konjunkturbestemte renteform, hvorefter der i gode tider betales en forhøjet rente, mod at der til gengæld i dårlige tider for landbruget betales en væsentligt reduceret rente, således at denne renteform til en vis grad kan betegnes som en slags forsikring mod følgerne af dårlige landbrugskonjunkturer.

Det er altså et valg med betydelige konsekvenser på lang sigt, den unge nybygger stilles overfor.

Det har imidlertid vist sig, at i perioder, hvor forrentningsprocenten er lav, vælger det overvejende flertal af de nye husmænd den konjunkturbestemte renteform, medens et stort flertal vælger fast rente, når forrentningsprocenten er høj på det tidspunkt, da bruget oprettes. Der er herefter god grund til at antage, at det store flertals valg af renteformen mindre beror på en vurdering på længere sigt over brugets økonomi under vekslende konjunkturer end på en vurdering af brugets økonomi i den første tid, hvor driften skal etableres og udbygges til ejendommens fulde kapacitet.

Det må være i statens interesse som långiver, at brugen økonomi sikres i videst muligt omfang overfor eventuelle nedgangstider for landbruget. Dette vil også på længere sigt være i husmandens interesse, og det vil derfor også være rimeligt, at staten ved fremtidig långivning til oprettelse af nye statshusmandsbrug kræver konjunkturbestemt forrentning af de udlånte statsmidler.

På den anden side vil der være god grund til at imødekomme de betænkeligheder, som i så vidt omfang har været afgørende ved de nye husmænds valg af renteform under en højkonjunktur, som normalt ikke fuldtud

[Landbrugsministeren.]

kan udnyttes i den første tid på et nyetableret brug, hvor en vis periode er nødvendig til udbygning af driftskapaciteten.

I overensstemmelse hermed foreslås det, at statsmidlerne i alle statshusmandsbrug, der fremtidig oprettes, skal forrentes med konjunkturbestemt rente, dog således at rentesatsen i de første 3 år efter oprettelsen ikke kan stige over 4 pct., og at ejerne af disse brug ikke skal have adgang til at frigøre sig for den konjunkturbestemte renteform ved indfrielse af statslånene, hvis de under en opadgående konjunkturbevægelse ser en øjeblikkelig økonomisk fordel derved.

Endelig foreslås grundlaget for beregning af statshusmændenes konjunkturbestemte rente ændret, således at forrentningsprocenten for landejendomme med grundbeløb mellem 6 000 kr. og 16 000 kr. fremtidig lægges til grund i stedet for — som hidtil — forrentningsprocenten for landejendomme med indtil 10 000 kr. grundværdi.

Dette er i det væsentlige en ajourføring af beregningsgrundlaget, idet de brug, der i 1938, da denne renteform indførtes, lå indenfor 10 000 kr. grundværdi, herunder hovedmassen af statshusmandsbrugene, nu efter de gentagne forhøjelser af grundværdiansættelserne har bredt sig i grundværdiskalaen op til omkring 16 000 kr.

Ved at tage de mindste indeklemt brug, hvis grundbeløb ikke overstiger 6 000 kr., ud af beregningsgrundlaget opnås, at den konjunkturbestemte rente fremtidig reguleres efter forrentningsprocenten for de brugsstørrelser, som statshusmandsbrugene repræsenterer.

Anvendelsen af en grundbeløbgrænse i stedet for den hidtidige afgrænsning efter grundværdi vil forebygge fremtidige forskydninger i beregningsgrundlaget ved ændringer af grundværdiansættelserne.

Et spørgsmål, som navnlig i de senere år har haft en særlig aktualitet som følge af stigningen i ejendomspriserne, er imidlertid ikke taget op til løsning i det foreliggende lovforslag. Det er spørgsmålet om ved generationsskiftet på statshusmandsbrugene at gøre det muligt for unge kvalificerede landmænd, der kun råder over den kapital, de selv har skaffet sig ved flid og sparsommelighed, at overtage en rimelig del af de brug, som den ældre generation fratræder.

Dette spørgsmål var sidste år i dette høje ting genstand for en drøftelse, som gav anledning til nedsættelse af realkreditkommissionen, der på et bredere grundlag behandler bl. a. det heromhandlede spørgsmål.

Jeg har ikke ment at kunne fremlægge konkrete forslag om dette spørgsmåls løsning for statshusmandsbrugenes vedkommende, sålænge realkreditkommissionen ikke har afsluttet sine overvejelser på dette område, men jeg ser med forventning hen til resultatet af disse overvejelser.

Idet jeg iøvrigt tillader mig at henvise til de bemærkninger, som er knyttet til lovforslaget, skal jeg anbefale forslaget til det høje tings velvillige behandling.

Jeg skal derefter tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om tillæg til lov om opførelse af arbejderboliger på landet.*

Dette forslag omfatter dels en række redaktionelle ændringer i loven om opførelse af arbejderboliger på landet, dels en ændring og forenkling af reglerne for, hvorledes størstebeløbet for lånene fastsættes forud for hver byggesæson.

Formålet med de redaktionelle ændringer er at understrege, hvad der allerede var forudsat ved den gældende lovs tilblivelse, men ikke er blevet fuldtud opfyldt i praksis, nemlig at denne lovgivning skal bruges til at fremskaffe nødvendige boliger ikke blot til egentlige landbrugsarbejdere, men også til andre dermed økonomisk ligestillede ansøgere, der er beskæftiget ved normalt forefaldende arbejde på landet.

Idet jeg iøvrigt tillader mig at henvise til de bemærkninger, der er knyttet til lovforslaget, skal jeg anbefale forslaget til det høje tings velvillige behandling.

Jeg skal dernæst tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om indkøbsforeninger for mindre jordbrugere.*

Ved forslaget har man søgt at imødekomme de ønsker, der gennem De samvirkende danske Indkøbsforeninger er fremsat om i større omfang end hidtil at kunne foretage indkøb til mindre jordbrugere af tekniske hjælpemidler, der anvendes i mindre landbrug og landhusholdninger.

Efter den gældende lov kan foreningerne kun foretage indkøb til et medlem for indtil 1 500 kr. af foreningens midler; dette beløb foreslås forhøjet til 2 000 kr.